

MEĐUVLADINA KONFERENCIJA O PRISTUPANJU CRNE GORE EVROPSKOJ UNIJI

**GENERALNA POZICIJA VLADE CRNE GORE ZA MINISTARSKI SASTANAK KOJIM SE
OTVARA MEĐUVLADINA KONFERENCIJA O PRISTUPANJU CRNE GORE
EVROPSKOJ UNIJI**

Brisel, 29. juna 2012.

1. Vlada Crne Gore pozdravlja jednoglasnu odluku (Evropskog savjeta od 29. juna 2012.) o otpočinjanju pristupnih pregovora sa Crnom Gorom za članstvo u Evropskoj uniji i sazivanju bilateralne Međuvladine konferencije između Crne Gore i Evropske unije. Snažna podrška Savjeta i Evropskog parlamenta i Evropske komisije za postizanje ove odluke omogućila je otvaranje nove faze u odnosima Crne Gore s Evropskom unijom.

* * *

2. Crna Gora je nakon obnove nezavisnosti na referendumu 21. maja 2006, kao samostalna država, pristupanje Evropskoj uniji utvrdila kao jedan od ključnih prioriteta poštujući zajedničku istoriju, kulturu i vrijednosti koje dijeli s ostalim državama članicama Evropske unije, u skladu sa doprinosom koji je dala evropskoj kulturnoj baštini i istorijskom razvoju Evrope. U tom cilju, Crna Gora je posvećena sveobuhvatnom procesu tranzicije i reformi, što podrazumijeva politički i ekonomski preobražaj, jačanje parlamentarne demokratije, funkcionalnu tržišnu ekonomiju i izgradnju efikasnih državnih institucija na standardima i vrijednostima na kojima se temelji Evropska unija, shodno članu 2 Ugovora o Evropskoj uniji, s posebnim akcentom na poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i manjinska prava i njihovu zaštitu.

Imajući u vidu da je evropska integracija kompleksan proces koji uključuje niz međusobno povezanih elemenata, paralelno s članstvom u EU, Crna Gora je kao vanjskopolitički prioritet odredila i članstvo u NATO, čime će doprinijeti svojoj stabilnosti i bezbjednosti u regionu.

Politika dobrosusjedstva i regionalna saradnja su ključni vanjskopolitički prioritet, čija realizacija je preduslov širih integracija.

3. Odnosi između Crne Gore i Evropske unije su u stalnom usponu. Potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i Privremenog sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima 15. oktobra 2007. u Luksemburgu je označilo početak prvog ugovornog odnosa s EU.

Politički dijalog između Crne Gore i EU je uspostavljen odlukom Vlade Crne Gore na sjednici od 31. avgusta 2006, kada je usvojena zajednička Deklaracija CG i EU o uspostavljanju redovnog političkog dijaloga. Prvi sastanak Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje, održan 14. juna 2010. u Luksemburgu, pokrenuo je novi oblik saradnje - dijalog o pridruživanju s Crnom Gorom.

4. Crna Gora je, uz opšti politički konsenzus i visoki stepen podrške članstvu u EU, podnijela zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji 15. decembra 2008.

Zahtjevom za članstvo je pokrenut niz sveobuhvatnih unutrašnjih reformi i intenzivnih priprema za otvaranje pristupnih pregovora koji su rezultirali usvajanjem petogodišnjeg Nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u Evropsku uniju 5. juna 2008.

Evropska komisija je 9. novembra 2010. izdala Mišljenje o zahtjevu Crne Gore za članstvo navodeći kako je Crna Gora funkcionalna demokratija sa stabilnim institucijama koje garantuju vladavinu prava i kako ima funkcionalnu tržišnu ekonomiju. Evropska komisija je preporučila da Savjet Crnoj Gori dodijeli status države kandidata dok će datum početka pristupnih pregovora zavisiti od uspješnosti ispunjavanja preporuka u sedam ključnih oblasti koje je EK istakla u svom Mišljenju.

5. Na osnovu Mišljenja Evropske komisije, Evropski savjet je 17. decembra 2010. dodijelio status države kandidata Crnoj Gori, a odluku o otpočinjanju pristupnih pregovora uslovio ispunjavanjem sedam ključnih prioriteta. Evropska komisija je 12. oktobra 2011. objavila Izvještaj o napretku u kojem je preporučila otvaranje pristupnih pregovora s EU.

6. Na sjednici održanoj 9. decembra 2011. Evropski savjet je pozdravio procjenu Evropske komisije. U cilju otvaranja pregovora s Crnom Gorom u junu 2012, Evropski savjet je zadužio Savjet da razmotri napredak Crne Gore u sprovođenju reformi s posebnim fokusom na oblasti pravne države i temeljnih prava, a na osnovu izvještaja Komisije.

Savjet je pozvao Komisiju da bez odlaganja predstavi predlog Pregovaračkog okvira za Crnu Goru u skladu sa svojim zaključcima iz decembra 2006. i uspostavljenom praksom, što, takođe, uključuje novi pristup koji je predložila Komisija vezano za 23. poglavlje Pravosuđe i temeljna prava i 24. poglavlje Pravda, sloboda i bezbjednost.

7. Nakon ponovljene preporuke Evropske komisije u Izveštaju od 22. maja 2012, Evropski savjet je 29. juna 2012. zaključio da otpočinu pristupni pregovori s Crnom Gorom i sazvaio prvu Međuvladinu konferenciju između Crne Gore i Evropske unije kako bi oni i formalno započeli.

* * *

8. Stupanjem na snagu SSP 1. maja 2010. Crna Gora je postala pridruženi član Evropske unije. Crna Gora koristi mehanizme SSP u pripremama za članstvo u EU čime će se obezbjediti komplementarnost pregovaračkog i okvira SSP u ispunjavanju preuzetih obaveza. Crna Gora je svjesna da će se pristupni pregovori zasnivati na već dogovorenim odredbama SSP i da neće biti u mogućnosti da ih revidira. Primjena SSP i Privremenog sporazuma imaju snažan uticaj na implementaciju reformi potrebnih za harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU.

9. Odluka Evropske unije o otvaranju pregovora o pristupanju s Crnom Gorom ima veliki značaj ne samo za Crnu Goru nego i za druge države Procesu stabilizacije i pridruživanja. Nakon završetka pristupnih pregovora s Republikom Hrvatskom, Crna Gora je ponosna da je prva država Procesu stabilizacije i pridruživanja koja ulazi u sljedeću i najzahtjevniju fazu pristupanja EU. Crna Gora podržava proširenje na Zapadni Balkan zasnovano na Solunskoj agendi za Zapadni Balkan iz 2003. i na individualnom napretku svake države.

10. Crna Gora aktivno učestvuje u redovnom političkom dijalogu s EU o bilateralnim i međunarodnim pitanjima od obostranog interesa promovišući zajedničke pozicije na raznim područjima Zajedničke vanjske i bezbjednosne politike, uključujući i razvoj dobrosusjedskih odnosa.

Aktivna bilateralna i multilateralna regionalna saradnja osnova je crnogorske vanjske politike. Crna Gora je razvila veoma dobre odnose sa svim susjedima i nastavlja da doprinosi političkoj i ekonomskoj stabilnosti, prosperitetu i bezbjednosti Zapadnog Balkana. Crna Gora je potpisala niz memoranduma o saglasnosti, protokole i sporazume o saradnji u procesu evropske integracije s zemljama članicama Procesu stabilizacije i pridruživanja čime dodatno potvrđuje dobrosusjedske odnose i spremnost da pomogne i drugim državama u regionu da dalje napreduju u procesu evropske integracije.

Crna Gora je posvećena rješavanju bilateralnih graničnih sporova u skladu s principima mirnog rješavanja sporova Povelje Ujedinjenih nacija i Konvencije UN o pravu mora uključujući, ukoliko je to potrebno, i Međunarodni sud pravde.

Crna Gora se u potpunosti obavezuje da će uskladiti svoje politike prema trećim državama i pozicije unutar međunarodnih organizacija s politikama i pozicijama Evropske unije. Crna Gora je svjesna da, danom pristupanja EU, svi bilateralni sporazumi između Crne Gore i EU prestaju važiti, kao i svi međunarodni sporazumi koje je Crna Gora zaključila, a koji nijesu kompatibilni s obavezama članstva.

11. Crna Gora aktivno učestvuje u radu 42 regionalne organizacije/ inicijative čime doprinosi trajnom jačanju stabilnosti, demokratije i ekonomskog razvoja Zapadnog Balkana.

12. Crna Gora spada u red najjužnijih evropskih država s izlazom na Jadransko more i Mediteran, čineći je mostom između Zapadne i Jugoistočne Evrope, ali i između evropskih i mediteranskih država. Crna Gora će, kroz brojne aspekte imati koristi od pristupanja Evropskoj uniji, ali i doprinijeti evropskom projektu, između ostalog i kroz dodatnu vrijednost svog geopolitičkog položaja.

* * *

13. Cilj ovih pregovora o pristupanju je punopravno članstvo Crne Gore u Evropskoj uniji.

14. Crna Gora otpočinje pregovore o pristupanju uz opšti konsenzus svih parlamentarnih političkih stranaka o integraciji u Evropsku uniju. Konsenzus je potvrđen kroz usvajanje Rezolucije o neophodnosti ubrzanja procesa integracije

Crne Gore u evropske i evroatlantske strukture u Skupštini Crne Gore 3. oktobra 2008.

Odbor za međunarodne odnose i evropske integracije Skupštine Crne Gore je redovno razmatrao sva ključna pitanja od značaja za napredak Crne Gore u evropskoj integraciji. Skupština Crna Gore je 11. septembra 2009. izabrala i članove Nacionalnog savjeta za evropske integracije (NSEI) koji radi kao savjetodavno tijelo i doprinosi boljoj koordinaciji i nadgledanju primjene SSP, daje mišljenja, sugestije i stavove, razmatra informacije o pregovaračkom procesu, kao i implementaciju pravnih tekovina EU.

Skupština Crne Gore je usvojila 8. maja 2012. i Predlog odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Crne Gore kojim se osniva poseban Odbor za evropske integracije.

Skupština Crne Gore i Evropski parlament aktivno sarađuju u okviru Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje.

15. Crna Gora u potpunosti prihvata ciljeve definisane u članu 3 Ugovora o Evropskoj uniji i svjesna je potrebe punog usklađivanja s pravnom tekovinom Evropske unije. Samim tim, Crna Gora prihvata prava i obaveze koji proizilaze iz pravne tekovine Unije i namjerava biti spremna za preuzimanje svih obaveza i sticanje jednakih prava s drugim državama članicama EU. Crna Gora je spremna da uskladi svoje zakonodavstvo s pravnom tekovinom Evropske unije i da ga pravovremeno i efikasno primijeni.

16. Crna Gora prihvata pravnu tekovinu Evropske unije u oblasti pravde, slobode i bezbjednosti. Namjerava da u potpunosti doprinese naporima EU u dijelu koji se odnosi na pravosuđe i ostvarivanje temeljnih prava, borbu protiv korupcije, borbu protiv organizovanog kriminala, krijumčarenja droga, pranja novca, ilegalnih migracija i ilegalnog zapošljavanja, kao i primjeni ključnih međunarodnih pravnih instrumenata u ovoj oblasti.

Crna Gora u potpunosti podržava novi pristup Evropske unije da započne pristupne pregovore poglavljima 23 i 24 i nastavi nadgledanje implementacije i postizanje kvalitetnog bilansa ostvarenih rezultata u ovoj oblasti do samog kraja pristupnih pregovora. Ovaj pristup predstavlja veoma dobru mogućnost za državu

kandidata da pokaže nivo poštovanja obaveza i bilans ostvarenih rezultata prije pristupanja Uniji. Crna Gora je svjesna značaja vladavine prava i posebno borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, reforme pravosuđa i promocije i zaštite osnovnih ljudskih prava. Shodno tome, spremna je da maksimalno odgovori zadacima koje nameću ova pitanja tokom pregovora.

Crna Gora je svjesna da će nakon pristupanja morati nadzirati vanjske granice Unije i zato je odlučna da osigura efikasno upravljanje svojim granicama i započne pripreme za buduće učlanjenje u šengenski granični sistem.

17. Crna Gora je svjesna da je unutrašnje tržište osnova Evropske unije i nastaviće da usklađuje svoje zakonodavstvo s pravnom tekovinom Evropske unije radi uklanjanja svih prepreka slobodnom kretanju robe, ljudi, usluga i kapitala koji čine i osnovu funkcionisanja unutrašnjeg tržišta.

18. Crna Gora dijeli ciljeve Ekonomske i monetarne unije i preduzeće sve dalje aktivnosti kako bi uskladila svoju monetarnu i fiskalnu politiku s politikom Evropske unije radi ispunjavanja zahtjeva Ekonomske i monetarne unije. Crna Gora je unilateralno uvela euro kao zvaničnu valutu pod izuzetnim okolnostima i svjesna je da je sadašnja upotreba eura potpuno različita od članstva u Eurozoni i nije u skladu s Ugovorom, koji predviđa eventualno prihvatanje eura kao krajnju tačku procesa konvergencije u okviru multilateralnog okvira. Crna Gora je, samim tim, u potpunosti svjesna da će pristupanje Eurozoni uslijediti nakon pozitivne odluke Savjeta na osnovu evaluacije o ispunjenju mastriških kriterijuma, u skladu s Deklaracijom o euru koju je Savjet EU usvojio oktobra 2007.

19. U okviru pristupnih pregovora, jedan od najvažnijih ciljeva ekonomske politike Crne Gore će biti jačanje konkurentnosti ekonomije radi poboljšanja njene sposobnosti da izdrži pritiske konkurencije i tržišnih snaga u Evropskoj uniji. Stoga Crna Gora očekuje da će ishod pregovora osigurati uslove za stabilno finansijsko i makroekonomsko okruženje, konkurentnu tržišnu ekonomiju, jake industrijske i poljoprivredne sektore, kao i obrazovanu i fleksibilnu radnu snagu. Crna Gora je pripremila prvi Pretpristupni ekonomski program i već je uključena u pretpristupni ekonomski dijalog. Priprema Programa se potvrdila kao korisna u utvrđivanju prioriteta, koordinaciji aktivnosti svih aktera, i evidentiranju smetnji za dugoročni

ekonomski rast, imajući na umu konzistentnost pristupnih prioriteta i ključnih dokumenata politike EU.

Crna Gora, kao mala i otvorena ekonomija je po prirodi dosta ranjiva prema pogoršanju eksternih uslova. Uprkos značajnim pozitivnim promjenama koje su sprovedene, još postoji potreba za ulaganje napora kako bi se postigao održivi dugotrajni rast. Zbog toga će period koji prethodi pristupanju biti u velikoj mjeri iskorišćen za podsticanje održivog razvoja i poboljšanje konkurentnosti crnogorske ekonomije, povećanje ulaganja i restrukturiranje proizvodnje. Crna Gora će nastaviti da se fokusira na održivost javnih finansija kao i na dalju implementaciju strukturnih reformi zasnovanih na Strategiji Evropa 2020.

20. Crna Gora dijeli ciljeve Zajedničke vanjske i bezbjednosne politike i aktivno doprinosi njenoj implementaciji u obimu koji je moguć s obzirom na trenutni status države kandidata. Crna Gora se redovno pridružuje deklaracijama, zajedničkim pozicijama i izjavama EU.

Evropska unija i Crna Gora zasnivaju saradnju i na dva ugovora koja su stupila na snagu: Sporazum Crne Gore i Evropske Unije o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka od 1. decembra 2010. i Sporazum između Crne Gore i Evropske unije o uspostavljanju okvira za učešće Crne Gore u operacijama Evropske unije za upravljanje kriznim situacijama koji je stupio na snagu 1. aprila 2012. Crna Gora učestvuje u operaciji Evropske Unije ATALANTA.

21. Kako bi u potpunosti funkcionisala kao država članica EU, Crna Gora će nastaviti da reformiše sistem javne uprave. Svjesna izazova koji su pred njom, Crna Gora će posvećeno raditi na tome da obezbijedi adekvatne administrativne kapacitete u svim oblastima vezanim za proces evropske integracije. Potpuno je predana stvaranju efikasne i profesionalne javne uprave, koja je lako dostupna i kojom se garantuje vladavina prava i efikasan odgovor državnih institucija na potrebe građana i drugih društvenih i privrednih subjekata, uz poseban naglasak na razvoj elektronske uprave. Kvalitet usluga u javnoj upravi od presudnog je značaja za ostvarenje većeg stepena kvaliteta života građana i stvaranje povoljnog ekonomskog i socijalnog ambijenta koji opredjeljuje ukupni društveni razvoj. Standardi će se primjenjivati i na nivou lokalne samouprave imajući na umu da pristupanje EU jednako utiče i na ovaj nivo.

22. Crna Gora ima veoma značajnu prirodnu, historijsku i kulturnu baštinu na čijim potencijalima se razvija turizam, kao jedna od ključnih grana crnogorske ekonomije. Za razvoj crnogorske ekonomije potrebno je nastaviti s obnovom i valorizacijom kulturnih dobara uz strateško planiranje njihove buduće namjene, kao i s valorizacijom savremenih umjetnosti s akcentom na uređivanje i razvijanje audiovizuelne djelatnosti.

23. Pregovori o članstvu se moraju voditi s perspektivom održavanja i promovisanja socijalne i ekonomske kohezije u Crnoj Gori, što treba da prati primjerena i uravnotežena razvojna politika i Crne Gore i EU. Vlada će ostati privržena ravnomjernijem socio-ekonomskom razvoju u skladu s principima održivog razvoja, stvaranjem uslova za povećanje konkurentnosti svih dijelova države i realizaciju njihovih razvojnih potencijala. U sklopu pristupnih pregovora, posebno će se uzeti u obzir regionalne razlike i potrebe za socijalnom, ekonomskom i demografskom obnovom sjevernog dijela Crne Gore.

24. Crna Gora će u pregovorima nastojati da osigura svoj politički, ekonomski i finansijski položaj u Evropskoj uniji koji odgovara njenoj srazmjernoj snazi u odnosu na druge države članice. Crna Gora želi u potpunosti učestvovati u institucijama Evropske unije kao ravnopravna država članica, na osnovu odredaba Ugovora o EU, i u istom obimu kao postojeće države članice slične veličine.

Crna Gora je uvjeren da će članstvo u Evropskoj uniji stvoriti okruženje za brži i stabilan razvoj, prosperitet, potpunu socijalnu sigurnost i blagostanje za građane Crne Gore uključujući i stalan razvoj tržišne konkurentnosti zasnovane na znanju, nauci i istraživanju.

Upotreba crnogorskog jezika kao jednog od službenih jezika u institucijama EU će biti još jedan doprinos obogaćivanju kulturne raznolikosti EU i očuvanja nacionalnog identiteta država članica EU. U tom pogledu, Crna Gora se obavezuje da izradi prevode pravne tekovine na službeni jezik prije dana pristupanja.

25. U ukupnim pripremama za buduće članstvo Crna Gora cijeni značajnu finansijsku i tehničku pomoć EU koja se sprovodi kroz Instrument pretpristupne pomoći (IPA), Tvining, Tajeks, kao i kroz mogućnost učestvovanja u programima Unije.

* * *

26. Crna Gora je u velikoj mjeri uskladila zakonodavstvo s pravnom tekovinom Unije. Tokom pristupnih pregovora određena područja će biti od posebne važnosti ne samo zbog obima zakonodavstva Unije nego i zbog posebnosti postojećeg crnogorskog zakonodavstva.

Tokom pregovora će biti zatražena prelazna razdoblja za one sektore u kojima, u trenutku pristupanja Evropskoj uniji, neće postojati dovoljan nivo pripremljenosti za njegovo potpuno usklađivanje i primjenu. Razdoblja će biti vremenski ograničena i biće praćena planovima s jasno određenim fazama do njihove potpune primjene, kao i jasnim opravdanjem zahtjeva.

Na osnovu početnih procjena, moguće je izdvojiti ova ključna pitanja kao posebno zahtjevna:

Pravosuđe i temeljna prava; Pravda, sloboda i bezbjednost

U skladu s novim pristupom po kojem se pregovori za članstvo započinju analitičkim pregledom pravne tekovine za 23. poglavlje - Pravosuđe i temeljna prava i 24. poglavlje - Pravda, sloboda i bezbjednosti, Crna Gora je svjesna važnosti ova dva poglavlja za sveukupni napredak pregovaračkog procesa. Jednako je svjesna činjenice da će ova dva poglavlja ostati otvorena sve do kraja pregovora o članstvu. U tom kontekstu, Crna Gora je u potpunosti spremna da se posveti ovim pitanjima na stalnoj osnovi kako na zakonodavnom nivou tako i na praktičnom kad se to tiče primjene pravne tekovine do pristupanja Evropskoj uniji.

Crna Gora je već uspostavila pregovaračke strukture za 23. i 24. poglavlje kako bi odgovorila obavezama novog pristupa EU. Uključivanje predstavnika NVO prvi put i predstavnika drugih organizacija civilnog društva u dvije pregovaračke radne grupe i dvije runde skringinga se potvrdilo veoma korisnim i doprinijelo je boljoj pripremi za rad na pravnoj tekovini i obavezama ova dva poglavlja. Crna Gora je spremna da nastavi dobro iskustvo u ovom pogledu i u drugim pregovaračkim poglavljima.

Pored usklađivanja crnogorskog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, poseban fokus će biti na njegovoj primjeni i obezbjeđivanju kvalitetnog bilansa ostvarenih rezultata s akcentom na dalju reformu pravosuđa, naročito u dijelu koji se odnosi na jačanje efikasnosti i profesionalizma, ostvarivanje temeljnih prava, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Crna Gora će se fokusirati na obezbjeđivanje finansijskih sredstava za potrebnu infrastrukturu za primjenu propisa, i na jačanje administrativnih kapaciteta kako u primjeni tako i u nadzoru primjene.

Poljoprivreda i ruralni razvoj

Pregovori u oblasti poglavlja o poljoprivredi i ruralnom razvoju će biti veoma značajni. Za Crnu Goru su to osjetljive oblasti. Crna Gora je uložila značajne napore u proces prilagođavanja, ali je potrebno da se preduzme opsežno pravno i institucionalno prilagođavanje u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Svjesna svih izazova za pristupanje Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU, Crna Gora radi na uspostavljanju institucionalnih i administrativnih kapaciteta koji će biti odgovorni za njihovu primjenu i sistema upravljanja pretpristupnim i strukturnim fondovima EU uključujući Agenciju za plaćanje u poljoprivredi.

Postojeći nivo poljoprivredno-prehrambene proizvodnje nije dovoljan za potrebe domaćeg tržišta zbog čega se nedostatak pokriva uvozom. Imajući u vidu geografski položaj, Crna Gora ima prednosti u svim oblastima poljoprivredene proizvodnje. Naročito se može dinamizirati proizvodnja organske hrane imajući u vidu neizraubovane zemljišne resurse i dosadašnji nizak nivo upotrebe hemijskih sredstava. Integracija u Zajedničku poljoprivrednu politiku neće biti veliko opterećenje za EU, a Crnoj Gori će donijeti pozitivne efekte posebno u konsolidaciji proizvodnje i jačanjem konkurentnosti crnogorskih proizvoda.

Crna Gora vrednuje ne samo ekonomsku dimenziju poljoprivrede, tj. učešće ovog sektora u bruto društvenom proizvodu, nego se i značajna pažnja posvećuje segmentu ruralnog razvoja uz očuvanje tradicionalnih vrijednosti ruralnih područja. Jedan od prioriteta Crne Gore je podsticanje malih i srednjih preduzeća

u ruralnim područjima, koje je usmjereno na širenje raznolikosti njihovih proizvodnih djelatnosti i očuvanje tradicionalnih i održivih proizvodnih tehnologija njihove konkurentnosti i održivog gazdovanja resursima uz konstantno poboljšanje kvaliteta života u ruralnim oblastima.

Zaštita životne sredine

Crna Gora, kao Ustavom definisana ekološka država, u potpunosti je posvećena visokom nivou zaštite životne sredine i očuvanju svoje bogate biološke raznolikosti. Samim tim, pregovore za pristupanje Crna Gora vidi kao dobru priliku za unapređenje zaštite životne sredine kao neophodnog preduslova za sprovođenje principa i standarda održivog razvoja.

Shvatajući važnost zaštite životne sredine i zahtjevne pristupne pregovore u ovoj oblasti, Crna Gora će poštovati potrebu za primjenom strogih standarda i postepeno usklađivati postojeće zakonodavstvo u oblasti zaštite životne sredine s pravnom tekovinom EU.

Crna Gora nastoji da sistematski integriše pitanja životne sredine u sve ekonomske sektore i procese donošenja odluka, kao i da posebnu pažnju posveti ulaganju u čiste izvore energije, u efikasno sprečavanje i kontrolu zagađenja, minimizaciju otpada i ekoloških rizika, i integraciju ekološki održive prakse u ključnim privrednim aktivnostima u cilju promjene neodrživih obrazaca potrošnje i proizvodnje, s naročitim naglaskom na borbu protiv klimatskih promjena. S obzirom na postojeće stanje, a posebno zbog potreba za velikim ulaganjima i zbog složenih tehničkih rješenja povezanih s dostizanjem evropskih standarda, Crna Gora će u ovom poglavlju tražiti prelazna razdoblja podržavajući u potpunosti pozicije EU u okviru međunarodnih foruma i potrebu za primjenom najviših standarda u zaštiti životne sredine.

Energetika

Energetika je jedan od najvažnijih sektora ekonomskog i društvenog razvoja svake države.

Uključivanje na energetske tržište EU je jedan od strateških ciljeva Crne Gore. Samim tim, Crna Gora je potpisnica Sporazuma Energetske zajednice Jugoistočne Evrope. U cilju usklađivanja s obavezama proisteklih iz Sporazuma, Vlada Crne

Gore je krajem 2007. usvojila Strategiju razvoje energetike Crne Gore do 2025. koja je postavila osnovne smjernice pomoću kojih se razvija energetska sektor Crne Gore. Takođe, februara 2011. je usvojena i Energetska politika Crne Gore do 2030. kojom se utvrđuju ciljevi energetskog razvoja Crne Gore – sigurnost snadbijevanja energijom, razvoj konkurentnog tržišta energije i održivi energetski razvoj i način i mjere za njihovo ostvarivanje.

Poseban fokus je na obezbjeđenju održivog razvoja energetike koji se zasniva na ubrzanom ali racionalnom korišćenju vlastitih energetska resursa uz uvažavanje principa zaštite životne sredine, povećanje energetska efikasnosti (EE) i veće korišćenje obnovljivih izvora energije (OIE), kao i potreba za socio-ekonomskim razvojem Crne Gore.

Ribarstvo

Ribarstvo je od posebnog značaja za ekonomski razvoj primorska zemalja, pa time i Crne Gore, koja raspolaže vrijednim, a nedovoljno iskorišćenim resursima u ovom sektoru. Kao priobalna država, Crna Gora ima dugogodišnju tradiciju ribarstva od koga zavisi veliki broj domaćinstava obalnih gradova. Ti resursi, iako obnovljivi, nijesu neograničeni, i oni zahtijevaju pravilno i održivo upravljanje i korišćenje. Takođe, potrebno je preduzimati neophodne korake u očuvanju biodiverziteta i integriteta morska ekosistema. Strateški pristup Crne Gore ovom sektoru obuhvata stvaranje povoljnog investicionog ambijenta za obnavljanje ribarska flote, poboljšanje njene opremljenosti za iskorištavanje ribarska potencijala, unapređivanje prerade ribe, organizaciju tržišta ribljim prerađevinama i jačanje njene konkurentnosti.

Nakon pristupanja Evropskoj uniji, Crna Gora je spremna da usvoji sve odredbe Zajedničke ribarska politike, posebno one koje se odnose na Sredozemno more, uz uvažavanje specifičnosti crnogorskog ribarstva.

Transport

Crna Gora zastupa jasne stavove po pitanju vođenja razvojne politike u saobraćaju, kao i uključenosti saobraćajne mreže, pa je stoga od velikog interesa dalje učesće u okviru Memoranduma o razumijevanju za razvoj osnovne regionalne transportne mreže u Jugoistočnoj Evropi u pretpristupnoj fazi. Učlanjenje u EU će omogućiti potpuno ispunjavanje ciljeva Strategije razvoja

saobraćaja Crne Gore posebno s aspekta kvalitetnijeg povezivanja saobraćajnog sistema Crne Gore na Trans-evropske transportne mreže (TEN-T) i iskorišćavanja potencijala geostrateškog položaja Crne Gore za tranzitni saobraćaj.

Crna Gora u posljednje vrijeme ulaže znatne napore u izgradnju infrastrukturne mreže. Ipak, moderan transport podrazumijeva i infrastrukturu i tehnologije koje su izuzetno finansijski zahtjevne. Crnogorski osnovni ciljevi razvoja saobraćaja uključuju: poboljšanje sigurnosti i bezbjednosti, u cilju očuvanja ljudskih života, materijalnih vrijednosti i očuvanja državnih sredstava; integraciju u EU i kvalitetnije povezivanje saobraćajnog sistema Crne Gore na TEN-T; povećanje kvaliteta saobraćajnih usluga; stimulaciju ekonomskog rasta kroz efikasniji i jeftiniji transport i minimiziranje negativnog uticaja razvoja transporta i saobraćajne infrastrukture na životnu sredinu i društvo ukupno.

U pogledu pregovora o Sporazumu o uspostavljanju saobraćajne zajednice, Crna Gora snažno podržava ovaj proces i smatra da bi se njegovim usvajanjem efekti multiplicirali u oblasti saobraćajne politike, saradnje i razvoja regiona. Stoga će Crna Gora ulagati maksimalne napore da doprinese što efikasnijoj harmonizaciji zakonodavstva, jačanju institucionalnog i tržišnog okvira Zapadnog Balkana sa zahtjevima u okviru pravne tekovine EU i zajedničkog transportnog tržišta kroz ustanovljavanje mehanizama koordinacije koji će osigurati efikasno i transparentno infrastrukturno planiranje uključujući sisteme upravljanja saobraćajem, naplate i finansiranja.

Regionalna politika

Crna Gora će posebnu pažnju posvetiti regionalnom razvoju i prevazilaženju razlika u socio-ekonomskom razvoju regija, smanjenju regionalnih razlika i jačanju potencijala za razvoj onih dijelova države koji zaostaju u razvoju. Takođe će jačati napore u uspostavljanju institucionalnog okvira potrebnog za primjenu regionalne politike u skladu s načelima strukturne i kohezijske politike EU.

Iako je Crna Gora definisana kao jedan statistički region, to ne znači da Crna Gora odustaje od interne politike regionalnog razvoja. Ona će definisati jasne procese, mehanizme i mjere koji će omogućiti da potrebe s lokalnog nivoa budu prepoznate među prioritetima na nacionalnom nivou, i da budu uključene u finansiranje iz raspoloživih nacionalnih i fondova EU. Upravo zbog toga, Crna Gora vidi nove mogućnosti u razvoju sveobuhvatne regionalne politike EU kroz jačanje

inovacije i stvaranje novih radnih mjesta, jačanje konkurentnosti nerazvijenih regija kroz poboljšanje osnovne i poslovne infrastrukture, kao i kreiranje uslova koji će zadržati, a onda i privući stanovništvo da naseljava ova područja. Crna Gora očekuje od EU da nastavi primjenu strukturne i kohezijske politike zasnovane na principima solidarnosti i nakon proširenja na Crnu Goru. Crna Gora će biti spremna da ispuni sve predulove za apsorpciju fondova koji će biti alocirani za regionalni i strukturni razvoj.

Industrija

Osavremenjavanje i restrukturiranje industrije, kao i poboljšanje njene konkurentnosti na evropskom i globalnom nivou glavni je prioritet Crne Gore. Taj će proces tražiti dugoročne mjere i velika ulaganja. Crna Gora će usvojiti i sprovesti strategiju industrijskoga rasta i strategije za pojedinačne sektore, uzimajući u obzir njihove posebne potrebe. Crna Gora će nastaviti da integriše svoj industrijski sektor u ekonomski sistem Evropske unije.

* * *

27. Crna Gora namjerava pristupiti Evropskoj uniji potpuno spremna. Crna Gora podržava načelo poštovanja individualnog tretmana države kandidata i njenog napredovanja u procesu evropske integracije u skladu sa sopstvenim dostignućima kao osnove procesa pristupanja.

28. Pristupanje EU i napredak Crne Gore će biti predmet redovne i javne rasprave u Crnoj Gori. Proces pregovora će biti predstavljen građanima Crne Gore na otvoren i jasan način kroz organizovanje objektivne informativne kampanje o evropskoj integraciji Crne Gore. Pritom će posebnu ulogu imati nevladine organizacije i drugi akteri civilnog društva koji su već uključeni u pregovaračke strukture čime proces evropske integracije neće voditi samo Vlada Crne Gore, nego će biti angažovani svi segmenti crnogorskog društva koji mogu dati doprinos.

Ustav Crne Gore propisuje u članu 15 da Skupština odlučuje o načinu pristupanja Evropskoj uniji.

29. Otvaranje pristupnih pregovora je istorijski događaj u odnosima Crne Gore i Evropske unije, a nastavak proširenja Evropske unije je zajednički cilj.